

Ministarstvo okoliša i turizma FBiH
Sektor za okolinske dozvole
Sarajevo

Konjic, 26.05.2017.
Broj: 06/05-17

Predmet: Mišljenje o SUO za mHE Dindo na rijeci Ljuta – *dostavlja se*

Poštovani,

U skladu sa članom 61. Zakona o zaštiti okoline FBiH (*Službene novine FBiH, br. 33/03, 38/09*) dostavljamo Vam Mišljenje (primjedbe i sugestije) o Studiji uticaja na okolinu za hidroelektranu Dindo na rijeci Ljuta u općini Konjic, na dalji postupak Procjene uticaja na okolinu.

S poštovanjem,

Amir Variščić
predsjednik

Prilog:

- Mišljenje o Studiji uticaja na okolinu za mHE na rijeci Ljuta

Dostaviti:

- Naslov
- Arhiva

MIŠLJENJE O STUDIJI UTICAJA NA OKOLINU ZA MHE LJUTA

Na osnovu uvida u dostavljenu dokumentaciju Studije uticaja na okoliš za malu hidroelektranu na rijeci Kalinovička Ljuta (općina Konjic), a koje su dostavljene udruženju 09.05.2017. godine upućujemo Vam

Mišljenje

o uticaju na okoliš male hidroelektrane na rijeci Ljuta, općina Konjic, idejnog rješenja koncesionara Inghydro doo, Konjic.

Uvod

Prije svega, kao subjekt koji redovno učestvuje u Procjenama uticaja na okolinu (PUO), ne možemo da ne istaknemo iznenađujuće slab kvalitet predmetne Studije uticaja na okolinu (SUO) za mHE Dindo, kako u tehničkom smislu tako i u suštinskim stvarima. Ove tvrdnje ćemo obrazložiti u nastavku mišljenja, ali ipak moramo u ovom uvodu spomenuti značajnije. Primjerice, kroz cijelu studiju se provlači poređenje sa ranijim projektnim rješenjem mHE na Ljutoj, u smislu da je ovo (novo) rješenje itekako bolje od ranijeg. Autor studije navodi da novo rješenje nema značajnijih uticaja na okolinu, te da je bivše rješenje imalo mnogo više negativnih uticaja. Podsjećamo da je isti autor prije 5 godina za taj isti sporni projekat rekao da nema značajnih uticaja na okolinu?! Zaista nam nije jasna ova naknadna pamet obrađivača studije. Nadalje, tehnički nivo Studije, posebno u segmentu grafike (karte, skice), kao i referiranja na nerelevantne izvore (npr. metoda izračuna srednjeg protoka, metoda izračuna EPPa, i dr.), ne omogućava javnosti da izvrši uvid u realno stanje projekta i njegov stvarni negativni uticaj na okolinu. Također, u Studiji se autori konstantno pozivaju na „novo“ Idejno rješenje za mHE na Ljutoj, a koje se nigdje ne obrazlaže, niti navodi adresa uvida u „novo“ rješenje. Stoga, mnogi podaci iz Studije nemaju uporište u relevantnim izvorima što dodatno negativno utiče na kvalitet ove SUO.

1. Iako se SUO bavi isključivo mHE Dindo, u istoj nedostaju procjene negativnih kumulativnih uticaja koje ova elektrana pravi zajedno sa ostalih sedam planiranih elektrana na slivu Ljute. Vodotok rijeke Ljute je, pored mHE Dindo, u potpunosti tehnički stavljen u funkciju proizvodnje električne energije (ukupno 8 mHE) tako da bi rijeka Ljuta, eventualnom realizacijom ovog projekta, u preko 85% dužine toka i pritoka prešla iz prirodnog režima u režim ekološki prihvatljivog protoka (EPP) koji je u Studiji dobiven nepouzdanom metodom procjene, a ne iz pouzdanih izvora dugogodišnjeg mjerenja na predmetnom vodozahvatu. Mišljenja smo da kumulativni uticaji cijelog sistema od 8 elektrana, uključujući i mHE Dindo) čine značajan udio u negativnim uticajima predmetne hidroelektrane. To se posebno odnosi na ihtiofaunu, akvatične organizme i priobalnu i vodnu floru.

2. Cijeli sliv rijeke Ljute u kojem se planira izgradnja predmetnih hidroelektrana zahvata prostor budućeg Nacionalnog parka, kao što je to navedeno u SUO. *“U cilju prethodne zaštite budućeg nacionalnog parka Parlament FBiH je donio Odluku o utvrđivanju Igmana, Bjelašnice, Treskavice i kanjona rijeke Rakitnice (Visočica) područjem posebnih obilježja od značaja za FBiH u cilju očuvanja bioloških, pejzažnih, hidroloških i geomorfoloških vrijednosti ovog područja. U cilju očuvanja vrijednosti područja Igmana, Bjelašnice, Treskavice i kanjona Rakitnice (Visočica) koja raspoložu veoma visokim nivoom biološke raznolikosti, ugroženim biljnim i životinjskim, te posebno endemskim vrstama, krečnjačkim kanjonima i sistemom podzemnih pećina, te šumom prašumskog tipa, kao i radi potrebe pravilnog usmjeravanja korištenja prostora za potrebe sporta, rekreacije, turizma, nomadskog stočarenja i tradicionalnog načina života na odnosnim prostorima i u njihovoj neposrednoj kontakt-zoni, kao i radi zaštite voda i podzemnih vodnih bazena značajnih za vodosnabdijevanje, a na osnovu do sada provedenih istraživanja i planskih opredjeljenja, dijelovi područja Igmana, Bjelašnice, Treskavice i kanjona Rakitnice (Visočica), koji se prostiru na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine. proglašavaju se područjem posebnog obilježja od značaja za Federaciju Bosne i Hercegovine.”*

Također, u Zakonu o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou FBiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/06, 72/07 i 32/08), prema kome se, do donošenja novog Prostornog plana Federacije BiH, u istom primjenjuje Prostorni plan BiH za period od 1981. do 2000. godine, predmetno područje sliva Ljute se nalazi u zoni obuhvata planinskog masiva Bjelašnica-Igman-Treskavica-Visočica (kanjon Rakitnice) koji je predviđen za zaštitu stepenom zaštite nacionalnog parka.

Nesumnjivo da u ovom planiranom zaštićenom području sliv rijeke Ljute, a naročito krečnjački kanjon Ljute u donjem toku, kao visoka prirodna vrijednost reliktno-refugijalnog karaktera zahtjeva visoke ekološke kriterije pri mogućoj čovjekovoj intervenciji u ovom prostoru. Nesporno je da bi se mehaničkim radovima na izgradnji ovakvog projekta; izgradnjom pregradne brane, izgradnja tunela, trasa cjevovoda (2,7 km), formiranjem akumulacije, izgradnjom strojare i pristupnih puteva ovaj kanjon u potpunosti devastirao. Međutim, zaključak iz Studije tvrdi "da izgradnja HE Dindo ne bi značajno negativno izmjenila pejzažne karakteristike kanjona Ljute". Također, ne ističe se u Studiji ispravna pejzažna karakteristika kanjona Ljute, a to je reliktno-refugijalna karakteristika koja odlikuje ovakve kanjonske sisteme.

3. Izgradnjom ove hidroelektrane sa branom visine 5 metara i širine 35 metara, te sa površinom akumulacija od 2,7 km², uz kilometre korita ispod brane u režimu „biološkog minimuma“ (EPP), vodotok će biti u potpunosti dezintegriran, a kanjon definitivno devastiran. Ne postoje nikakve korektivne mjere koje bi eliminirale ili ublažile ekstremno negativne uticaje na okoliš ovakvog zahvata u kanjonu. Tome, naravno, neće pomoći i moguća izgradnja prevodnica za migracije ihtiofaune na samim branama. Praksa izgradnje raznih sistema za nesmetan put ribljih populacija uz vodotoke na branama dosada se ni u međunarodnim okvirima nije pokazala efikasnom i uspješnom. Naročito u našim hidrološkim uslovima kada se migracije riba zbog mriješćenja upravo dešavaju u periodu godine kada vodotok ima minimalne

protoke. Uostalom, pitamo se može li zdrav razum povjerovati da će potočna pastrmka na svom sezonskom migracionom putu ka gornjem toku rijeke uspješno savladati desetak kilometara vodotoka sa biološkim minimumom (oko 10% od prirodnog protoka), te prepreke premosnice na HE Dindo, kao i prepreke na sedam uzvodnih vodozahvata planiranih elektrana (bez premosnica) i na koncu akumulacije sa znatno izmjenjenim ekološkim faktorima i bio-hemijskim svojstvima vode? Nažalost, autori Studije ne smatraju da će sasvim novi hidrološki režim uvjetovati značajno drugačiji ekološki sistem nego što je sada, te da novi vodni režimi neće značajnije uticati na ihtiopopulaciju i akvatične organizme i floru.

4. Dio Studije koji se bavi florom i faunom je veoma oskudno obrađen, sa navedenih nekoliko osnovnih vrsta koje se mogu naći na širem prostoru, te nisu specifikum ovog područja. U studiji nisu opisane biljne zajednice, uslovi staništa niti su navedene endemske i ugrožene vrste, kojih u ovom području ima izuzetno mnogo i koje ga zbog toga i čine izuzetno vrijednim i bogatim, između ostalog, i na međunarodnom nivou. Iz navedenih podataka u Studiji nije moguće zaključiti kakvo je trenutno stanje niti kakav će uticaj hidroelektrana imati. Dakle, studija ne ispunjava osnovne uslove jer nije moguće procijeniti koliki bi bio uticaj na životnu sredinu.
5. U SUO je nekorektno određen ekološki prihvatljiv protok (Q_{EPP}) jer nisu izvršena sva potrebna mjerenja na vodotoku niti je dobiven $Q_{sr. min}$ koji mora biti osnova za određivanje EPP. Smatramo da se sva preostala mjerenja moraju obavezno izvršiti da bi se dobila realna baza za korektno određivanje EPP-a na predmetnom vodozahvatu, pogotovo što se radi o rijeci sa bujičarskim karakterom. Međutim, ne može se prihvatiti izračun Q_{EPP} kao 10% od $Q_{sr.}$. Insistiramo da se u izračunu EPP-a poštuje Zakon o vodama FBiH gdje je EPP definisan članom 62. Citiramo ga: *Ekološki prihvatljiv protok predstavlja minimalni protok koji osigurava očuvanje prirodne ravnoteže i ekosistema vezanih za vodu; ekološki prihvatljiv protok EPP, predstavlja količinu vode koja se ostavlja da teče u vodotoku kako bi u njemu preživjela lokalna flora i fauna bez oštećenja*. Ovdje posebno treba naglasiti tvrdnju iz Studije da je Investitor naručio vršenje hidroloških mjerenja na profilu vodozahvata predmetne mHE. Navedena mjerenja bi trebala pokazati „stvarni protok“, odnosno potrebne količine vode koje mHE treba ispustiti kao EPP i kojih je Investitor u obavezi pridržavati se?! Mišljenja smo da je ovo stvarno jedinstven slučaj da se prvo izgradi postrojenje pa da se onda mjeri glavni parametar koji određuje sve druge mjere i izračune. Ne znamo da li ovo neko obećanje od strane koncesionara, ali znamo da nema baš mnogo veze sa realnošću. Studija uticaja na okoliš upravo i služi kako bi se svi potencijalni efekti izgradnje i korištenja objekata mogli procijeniti i odrediti mjere za ublažavanje tih efekata. Kao jedan od najvažnijih se navodi uticaj na akvatične vrste koje zavise od količine i kvaliteta vode u vodotoku. Ovdje se navodi da će se hidrološka mjerenja vršiti naknadno, a obračun EPP-a (EPP je od presudnog značaja za život flore i faune u i uz rijeku) je urađen na osnovu zastarjelih podataka. Smatramo nedopustivim da se ti podaci ne nalaze u ovoj studiji po osnovu koje će se dalje pribavljati odobrenja za građenje, dok podaci o protoku i hidrološkom režimu na profilu vodozahvata i strojnarnice nisu uvršteni u ovoj studiji.

Zaključak

Na osnovu primjedbi i sugestija navedenih u ovom mišljenju smatramo da se za predloženo idejno rješenje hidroenergetskog sistema na rijeci Ljuta, gledanog u cjelini i sa kumulativnim i sa pojedinačnim uticajima, ne može izdati okolinska dozvola iz sljedećih razloga:

- Projekat bi mogao u znatnoj mjeri ugroziti okoliš,
- Projekat nije u skladu sa prostorno-planskom dokumentacijom FBiH,
- Projekat nije u skladu sa međunarodnim obavezama države po pitanju zaštite okoliša.

Konjic, 25.05.2017.